

ПРОБЛЕМА ПРОЩЕННЯ І ПРИМИРЕННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Багатогранність людського життя зумовлює постійний зв'язок індивіда з суспільством. Завдяки такому контакту формується досвід побудови стосунків, що може складатися як з позитивних, так і негативних вражень. Напруження від такої активності спричиняє швидкоплинні спалахи гніву, що нерідко призводять до конфлікту, суперечок та образ. Прощення і примирення, як реакція на людську провину – це складне психологічне та моральне явище, а тому потребує філософського обґрунтування.

Вимога прощення історично сформувалась як конкретизація вимоги неспричинення зла у відповідь на вчинене зло, широко представленої у стародавніх релігійно-етичних вченнях від даосизму до етики Арістотеля [4, с.420]. Поступово спостерігається відокремлення проблеми прощення суто з релігійної системи до філософського та соціального буття людини.

Розв'язання конфліктів тісно пов'язано зі збереженням психологічного добробуту кожної особистості. Повна єдність, тотожність інтересів, цілей та образу мислень – це утопія [2, с.10]. Життя не може бути спокійним, а пошук гармонії шляхом поєднання протиріч і є прикладом прощення. На думку філософів сучасності, прощення у своєму розвитку проходить від стадії образи та гніву до прийняття рішення про пробачення, зумовлене небажанням жити в полоні негативних емоцій [3, с.104]. Таким чином, прощення базується як на раціональному, так і на моральному відчутті людини. Після того, як емоції послабнуть, кожний вдається до рефлексивного мислення, моделюючи інший варіант поведінки, долучаючи душевний стан готовності вибачитися або пробачити та досягти гармонії у відносинах.

Стенфордська енциклопедія філософії визначає прощення як відмову від певних негативних емоцій до кривдника, терпіння негативних реакцій та, можливо, відновлення відносин з кривдником [1]. Таким чином, примирення (відновлення відносин) є завершальним етапом прощення. Буває досить складно забути образу, опанувати себе та знов довіритися людині. Подальший розвиток подій залежить від раціонального усвідомлення того, наскільки ця особа потрібна та безпосередньо від внутрішнього прагнення налагодити стосунки.

Деякі фахівці презентують модель поведінки, яка сприятиме прощенню та примиренню, що складається з: відповідальності, каяття, загоєння та відновлення [3, с.109]. Перш за все, під час вирішення питання про примирення, слід усвідомлювати реальну наявність нанесеної шкоди. Моральна шкода є суб'єктивним явищем, тому неможливо виокремити єдиний критерій розмежування. Наступним етапом є почуття провини та демонстрація сорому за поведінку кривдником. Слід сказати, що провинна за скоєне може бути виражена як в активних діях, так і в пасивних. Якщо людині складно висловити своє вибачення у відкритій та щирій розмові, то його можна передати за допомогою жестів та доброзичливих слів. Спільні зустрічі, проведені разом свята або навіть невеликий дарунок – звичайний прояв доброзичливості і відкритості та може бути хорошим приводом для взаємного примирення. Після цього наступає етап альтруїстичних дій – вибачити та відпустити образу. Нарешті, найскладніший момент – це відновлення, що може займати великий проміжок часу. Виконавши такий алгоритм дій можна налагодити стосунки, поновити мир та злагоду.

Кажуть, «вміння пробачати є великою наукою», бо дійсно вимагає поступитися своїми принципами та почуттям гордині для відновлення колишньої довіри до людини. Слід пам'ятати, що прощення робить нас більш стійкими до образ, бо ми починаємо розуміти інших, виправдовувати їхні дії та легше ставитися до тимчасових негаразд. Негативні відчуття поступово минають, а образа замінюється на милосердя.

Таким чином, проблема прощення і примирення є актуальною для сучасності та потребує філософського обґрунтування для розуміння першоджерел людських образ, здатності людської сутності пробачати та пошуку шляхів примирення. Відновлення стосунків є складним раціонально-духовним етапом, що надає можливість пошуку гармонії та прояву толерантності до інших. З образою складно жити, а тому філософія дозволяє нам знайти шляхи вивільнення з цього страждання.

Література:

1. Forgiveness: Stanford Encyclopedia of Philosophy : веб-сайт. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/forgiveness/#ForgRespWron>

2. Данильян О.Г. Соціальна гармонія і толерантність як фундамент демократичного суспільства / О.Г. Данильян // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / Редкол. : А.П. Гетьман та ін. Х. : Право. 2016. Вип. 4 (31). С. 5-13.

3. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Прощення інших і прощення себе в контексті подолання особистістю кризових ситуацій. Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2016 С. 103-112.

4. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.Б. Жданенко та ін.; за ред. О.Г. Данильяна. Х.: Право. 2016. 488 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ І ПРАВО

Тези доповідей
XVI Міжнародної наукової конференції
аспірантів та студентів
(22 травня 2020 року)

Харків
«Право»
2020

УДК 340.12

Ф56

Організаційний комітет:

Голова – А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Члени: О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії; С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; І. І. Коваленко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; Г. В. Коваленко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри філософії

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції

Філософія і право : тези доп. XVI Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (22 трав. 2020 р.). – Харків : Право, 2020. – 474 с.

ISBN 978-966-998-003-8

У пропонованій до уваги читачів збірці тез і повідомлень XVI Міжнародної наукової конференції аспірантів та студентів «Філософія і право» висвітлюється широке коло як загальнофілософських проблем, так і різноманітних аспектів філософії права. Певна частина матеріалів конференції розвиває і поглиблює філософські уявлення у царині правової онтології, правової антропології, теорії правових цінностей, теорії пізнання права та інституційного виміру права. Деякі напрацювання містять спроби не тільки по-новому підійти до осмислення вже достатньо розробленої проблематики, а й виявляються кроком на шляху пізнання раніше не відрефлектованого шару правової реальності. У цьому сенсі зміст нижченаведених тез засвідчує зацікавленість майбутніх фахівців права у більш глибокому теоретичному освоєнні тих феноменів правової реальності, пізнання яких є умовою розв'язання нагальних практичних завдань правотворчого й правозастосовного характеру в контексті гідного виконання професійної місії у розбудові правової державності в Україні.

УДК 340.12

Адреса редакційної колегії:

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-998-003-8